



Språkveiledning for realfagsforfattere

Generelle regler	2
Tall	3
Små tall.....	3
Store tall	3
Ett eller flere ord?	3
Omtrentlige tall	4
Tall med målenhet	4
Brøk og desimaluttrykk.....	4
Sammensetninger med tall som førsteledd.....	5
Hundretall og tiår	5
Ordenstall (rekketall)	6
Mellomrom	6
Symboler	6
Matematiske tegn	6
Vitenskapelige betegnelser for dyr og vekster.....	7
Pass på	7
Ressurser	8



Generelle regler

- *Eponymer* er fagtermer som har personnavn som forledd. De kan skrives på tre måter:
- med liten forbokstav: Godt innarbeidede fagtermer blir ofte skrevet med små bokstaver, f.eks. *dopplereffekt*, *lorentzfaktor* og *røntgenapparat*;
- med stor forbokstav og bindestrek: Fagtermer som har en klar tilknytning til navnet, skrives med bindestrek mellom egennavnet (personnavnet) og fellesnavnet, f.eks. *Hofmann-elimineringen*. Eponymer med to personnavn skrives på denne måten, med bindestrek (eller tankestrek) mellom egennavnene, f.eks. *Dess-Martin-oksidasjon* (ev. *Dess–Martin-oksidasjon*);
- med s-genitiv: Abstrakte størrelser som teoremer, lover, modeller og prinsipper blir ofte skrevet med s-genitiv, f.eks. *Nernsts teorem*, *Hess' lov*, *Bohrs atommodell* og *Avogadros prinsipp*.
- Måleenheter oppkalt etter personer skrives med liten forbokstav (f.eks. «ångstrøm» og «kelvin»).
- Minustegn skrives med tankestrek (ev. «ordentlig» minustegn), ikke bindestrek.
- Multiplikasjonstegnet skrives med en prikk («×»). Tegnet «x» blir brukt i formatangivelser (mål tatt vinkelrett på hverandre, f.eks. «24 × 11 × 7»).
- På norsk skal sammensatte substantiver sammenskrives, det vil si at man enten skal skrive dem som ett ord eller – der det ikke lar seg gjøre – sette bindestrek mellom dem. Det innebærer at det heter for eksempel «H₂-molekyl», ikke «H₂ molekyl», og «metyletanat», ikke «metyl etanat».
- Helsetninger i figurer skrives med stor forbokstav og punktum til slutt.
- Det norske desimaltegnet er komma, ikke punktum.
- Det skal være tankestrek, ikke bindestrek, når meningen er «fra x til y» eller «mellom x og y», for eksempel «10–20».
- Enkeltbindinger i kjemi markeres med tankestrek, ikke bindestrek («C–C», ikke «C-C»).
- På norsk bruker vi ikke bindestrek etter forstavelser som *meta*, *anti* og *post*.
- Legemidler (f.eks. paracetamol, buprenorfin) skrives med liten forbokstav når det er snakk om virkestoffet. Varenavnene (f.eks. Paracet, Subutex) er egennavn og skrives med stor forbokstav.



Tall

I tekster der tallene er hovedsaken, f.eks. i tabeller, matematiske utgreiinger o.l., skrives tall med sifre. Ellers gjelder følgende regler.

Små tall

Små tall skrives som regel med bokstaver. Vi regner tall til og med tolv som små.

Fem brød og to fisker

Innenfor samme avsnitt bør man være konsekvent og velge enten sifre eller bokstaver.

Store tall

Store tall ordnes i grupper på tre og tre sifre regnet fra høyre. Det skal ikke være punktum noe sted.

2 500 000 passasjerer

4 500 800 kroner

2 500 biler

Desimaler ordnes i grupper på tre sifre regnet fra desimaltegnet.

0,003 02

Tall med fire sifre foran og/eller etter desimaltegnet kan også skrives uten mellomrom (men i tabelloppstillinger gjennomføres hovedregelen).

2500,2345

Ett eller flere ord?

Tallord under 100 skrives i ett ord:

tjuefire, sekstifem

Tallord over 100 skrives i flere ord:

to hundre og femti

tre tusen åtte hundre



Omtrentlige tall

Runde og omtrentlige tall og tall i faste uttrykk skrives i vanlig tekst helst med bokstaver, også når de er store.

Tusen takk. Jeg hadde fjorten dagers ferie og klarte meg med en million kroner.

I de siste hundre år har det skjedd mye.

hundrevis og tusenvis

den ellevte time

Tall med målenhet

Når tallet står med forkortet målenhet, brukes sifre.

2 kg, 10 kr, 5 m, 25 km

Når målenheten ikke forkortes, kan man bruke sifre eller bokstaver.

10 kroner *eller* ti kroner

5 meter *eller* fem meter

Brøk og desimaluttrykk

Brøker skrives oftest med sifre. Vanlige eller «faste» brøker skrives imidlertid også ofte med bokstaver.

$2\frac{1}{2}$ *eller* to og en halv

$\frac{3}{4}$ *eller* tre fjerdedeler

Hovedregelen er at man bruker grunntall i nevneren.

åtte trettendeler

ni trettifiredeler

Unntak: I tall til og med tolv kan man velge om man vil bruke grunntall eller ordenstall i nevneren.

en tredel *eller* en tredjedel

åtte tolvdel *eller* åtte tolvtedeler

Etter en brøk brukes entall av substantivet.



to og en halv side (*ikke sider*)

tre og trekvart million (*ikke millioner*)

På norsk brukes komma, ikke punktum, i desimaltall, og desimalene følger umiddelbart (uten mellomrom) etter kommaet. Substantivet skal stå i flertall.

1,2 grader

3,6 millioner

Unntak: Når tallet etter kommaet er 1, kan substantivet stå i entall.

0,1 milliarder *eller* 0,1 milliard

Etter «null» skal substantivet stå i flertall.

null grader

Tall under 1 skal ha 0 foran desimalkommaet:

0,25 (*ikke* -,25 *eller* ,25 *eller* .25)

Sammensetninger med tall som førsteledd

I sammensetninger med tall som førsteledd (jubileer, høytider, hundretall, tiår osv.) kan man velge om man vil bruke tall eller bokstaver.

100-årsdagen *eller* hundreårsdagen

1.-prioritetslån *eller* førsteprioritetslån

4-roms *eller* fireroms

Hundretall og tiår

Vi anbefaler å skrive «-tallet» om århundrene og «-årene» om tiårene.

Det skjedde på 1700-tallet

Det skjedde i 1830-årene

Ordenstall (rekketall)

Det skal være punktum ved ordenstall.

17. mai-tog

Olav 5.



Unntak: Regentnumre som skrives med romertall, skal ikke ha punktum.

Olav V, Johannes Paul II

Mellomrom

Symboler

Det skal være mellomrom mellom sifre og symboler for mål, vekt, grad o.l.:

5 kW

5 °C

Unntak: Sifre etterfulgt av symbol for vinkelgrad, minutt eller fot, sekund eller tomme skrives uten mellomrom:

5° (vinkelgrader)

5' (minutter; fot)

5" (sekunder; tommer)

Matematiske tegn

Det skal være ett mellomrom foran og etter matematiske tegn, som plusstegn, minustegn, divisjonstegn, multiplikasjonstegn, likhetstegn og ulikhetstegn:

5 + 5 = 10

10 : 2

a · b

a – b

a > b

a < b

Unntak: Det skal ikke være mellomrom når tegnene for pluss og minus gjelder bare ett tall (positive eller negative tall):

2 – 3 = –1

+20 °C



Vitenskapelige betegnelser for dyr og vekster

- Navn på slekter og arter skal alltid settes i kursiv.
- Slektsnavnet skal alltid ha stor forbokstav, og artsnavnet skal ha liten forbokstav: *Parus major*.
- Slektsnavnet kan forkortes hvis det er omtalt tidligere i teksten; *Parus major* blir da *P. major*.
- Navn på familier eller andre høyere nivåer i slektskapstreet, f.eks. orden, klasse og rike, skal ikke settes i kursiv.
- Alle underartsnivåer skal settes i kursiv, det vil si at underarter eller varieteter også må oppgis på denne måten. Hvis navnet forekommer i en kursivert tekst, skal navnet oppgis ikke-kursivert, altså motsatt av den vanlige teksten. Dette kan ofte forekomme i bildetekster og lignende.

Pass på

- Vær konsekvent i bruk av preposisjon (f.eks. «i» eller «på»).
- Pass på at personnavn skrives riktig og likt overalt. Husk at russiske navn transkriberes annerledes på norsk enn på engelsk.
- Bruk ekte gradetegn, «°» (ANSI/Unicode/«Alt-kode» 176), ikke for eksempel hevet o.
- Vær konsekvent i valg av former (f.eks. enten «atom» eller «atomer» i ubestemt form flertall).
- Pass på at ikke punktum og komma står som senket/hevet etter kjemiske numre som er senket eller hevet.

Ressurser

- Artsdatabanken: <https://www.artsdatabanken.no/Article/Article/489>
- Norsk Kjemisk Selskaps nomenklaturliste: <http://kjemi.no/nomenklaturliste/>
- Ordbok for fysikk og kjemi til skolebruk, Norsk språkråds skrifter nr. 7, Oslo 2000: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2011032205024
- Ringnes, Vivi, Navn på kjemiske stoffer: <https://www.nb.no/items/165fc87ed92535801f79a1b08c9456c2?page=0&searchText=Navn%20p%C3%A5%20kjemiske%20stoffer>



- Språkrådets råd om eponymer i fysikk og kjemi: <https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriverad/Ordlister/eponym-i-fysikk-og-kjemi/>
- Språkrådets termlister: <https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriverad/Ordlister/Termlister-og-baser/#real>
- Språkrådets termwiki: <http://www.termwiki.sprakradet.no/wiki/Hovedside>